POSMRTNÁ SPOMIENKA

Dňa 9. 8. 1970 odovzdal svoju dušu Stvoriteľovi brat Michal VARECHA, **člen kurátorského zboru pravoslávnej cirkevnej obce v Kojšove**, okr. Spišská Nová Ves. Nebohý aj po udalostiach z roku 1968 zostal verným synom sv. pravoslávnej cirkvi; svoju vernosť doložil aj písomne, požiadal, aby v prípade svojej smrti bol pochovaný pravoslávnym duchovným. **Dožil sa ešte i spoluužívania chrámu Božieho v Kojšove.** Sám sa pre chorobu už na bohoslužbách nezúčastnil, ale v nedeľu, kedy sa spoluužívanie započalo, bol zaopatrený sviatosťami a pripravený na odchod z tohto sveta. Na poslednej ceste ho dňa 11. 8. t. r. odprevadili **miestny duchovný d. o. Vasiľ Šuliman, d. o. prot. Juraj Lovič a pracovník ER v Prešove prot. Michal Olexa. Vičnaja pamjať i blažennyj pokoj!**

Dary na tlačový fond

Na našu pravoslávnu tlač prispeli svojím darom títo naši čitatelia a priaznivci:

J. Kiškoš, Michalovce, 30.–, **d. o. Hunder**, 25.–, pravoslávni **veriaci z Breziny** p. Kuzmice 180.–, **Bohuznáma z Veľat** 25.–, **Bohuznáma z Budkoviec** 100.–, **J. Kišik ml.**, Slávkovce, 25.–, **Alž. Lukáčová**, Dúbravka, 25.–, **J. Krupčinský**, Veľká Tŕňa okr. Trebišov, 50.–, **Mária Ambrozová**, Švermovo okr. Banská Bystrica, 50.–, **rod. Sarazová**, Poša, 25.–, **rod. Sajdova**, Poša 25.–, **Justína Kernaševičová**, Čertižné, 25.–, **Ján Ševčík**, Košice, 25.–, Pravoslávny farský úrad **Prešov**, 50.–, **Andrej Sim**, Hutka, 13.–, pravoslávni **veriaci z Cejkova: Gejza Šiket** 100.–, **Jozef Naď** 40.–, **Ladislav Kiraľ** 20.–, **Barbora Tothová** 10.–, **Alžbeta Pristašová** 50.–, **Július Illéš** 25.–, **Anna Meglisová** 15.–, **Michal Naď** 25.–, **Michal Sciranka** 15.–, **Alžbeta Šepeľaková** 15.–, **Jozef Šiket st.** 10.–, **Anna Slovjaková** 10.–, **Vojtech Petro** 10.–, **Anna Dargovská** 25.–, **Anna Kováčová** 25.–, **Marta Cilliová** 10.–, **Anna Katušová** 15.–, **Michal Hrivňak st.** 25.–, **Ladislav Kovaľ** 25.–, **Mária Budajová st.** 15.–, **Mária Kačuráková** 25.– a **Bohuznáma veriaca 25.–**. Pravoslávny **farský úrad Lomné**, 200.–, **Gažíková Helena**, Košice 50.–, **Juraj Kiškoš**, Orechová, 25.–, **Andrej Šabák** (USA) 500.–, a Pravoslávny farský úrad **Šarišské Čierne** 50.– Kčs.

Všetkým, ktorí pochopili, že naša tlač potrebuje každý halier a každú korunku, vyslovujeme srdečnú vďaku.

Budúce číslo vyjde 10. novembra 1970.

Vydáva: Pravoslávna cirkev v Československu, Prešov, v CN Bratislava. Redakcia: Prešov, Slovenskej republiky rád č. 1, tel. 221-09. Vedie red. rada. Vedúci a zodp. redaktor prof. dr. P. Kernaševič. Technický red.: prot. R. Ferenc. Vychádza 12-krát do roka. Tlačia Dukelské tlačiarne, národný podnik, Prešov. Ročné predplatné 12 Kčs, jednotlivé číslo 1 Kčs. Ročné predplatné pre zahraničie: 2 doláre. Rozširuje PNS. Objednávky prijíma každý poštový úrad a doručovateľ. Zahraničnú objednávku treba adresovať. PNS – Ústr. expedícia tlače, Bratislava, Gottwaldovo nám. č. 48 – Povolené Výnosom MIO č. j. 248/II/2 12-V-52 zo dňa 28. mája 1952.

ODKAZ sv. CYRILA A METODA

Ročník XVI. – Orgán pravoslávnej cirkvi – Číslo 10/1970

Detská príloha nášho Odkazu

Detičky, dnes vám porozprávam niečo zo života detí, ale nemusí to byť len zo života detí, v mnohom sa to dotkne aj dospelých.

Nedávno som počula, ako si dve dievčatká, také ešte malé, rozprávali. Jedna hovorí:

— Poďme si ešte hrať, voľako sa mi nechce domov...

— Prečo?, pýta sa druhá a kľudne mieša piesok s vodou na bábovku pre bábiky. — Pomaly bude aj treba ísť, mama bude volať.

— No, veď hej, už išla z práce. Ty, počuj, mňa bolí žalúdok!

— Teda poďme, mama ti niečo dá.

— Nemôžem, ne-mô-žem, vzlyká dievčatko — rozbila som mame novú vázičkúúú...

Napokon sa predsa len deti pobrali domov. Aj by som si to všetko nebola pamätala, keď by sa mi nebolo stalo niečo podobné. Aj u nás dievčatko čosi doma pokazilo, dostalo a vybavené. A onedlho sme prišli z chrámu, keď ma prekvapilo otázkou: — Mama, kde mám zlé svedomie, v žalúdku? V okamihu som si spomenula na rozbitú vázu, o ktorej sa rozprávali dve decká hrajúce sa na piesku.

Čo si myslíte vy, deti? Máte tiež svedomie v žalúdku?

Nie, to by bol nezmysel. Ale vec sa má takto. Niečo vyparatíte a v tej chvíli dostanete strach. Je známe, že strach zviera žalúdok, dlhotrvajúci strach, u dospelých nervozita, môže zapríčiniť aj ťažkú žalúdočnú chorobu. Keď sa na vec ihneď nepríde, idete si po svojom, ale v podvedomí stále máte strach, bojíte sa priznať. To je prvá chyba, pravdaže, nielen vás, detí. Rodičia reagujú na to, keď príde ich dieťa a povie: prepáč, vázu má v troskách — alebo, nehnevaj sa, ale plniace pero som opäť stratil — možno prudko, ale nikdy nie tak, ako keď vec samí objavia. Viete si predstaviť. Mama sa hrnie domov z práce, nesie si trocha kvetov, dať byt do poriadku, len ešte vodu do vázy a tu ho máš! Buď je pridobre pozametané tam, kde predtým stála váza, v druhom prípade nájde črepy. Keď hneď nachmatne vinníka, je ozaj zle. Keď vinníka niet, zaiste ho niekde bolí žalúdok... Obdobne je i s plniacim perom, lebo bez neho do školy azda nepôjdete. Načo teda tie odklady? Vidíte, sú zbytočné a strpčujú život vám i rodičom. Ani rodičom nie je milé, keď ich na vaše priestupky upozornia cudzí a vidieť všetko, uznajte, by bolo nad ľudské sily.

Iná situácia je, keď sa stane niečo horšie a nepríde sa na to vôbec. Ozve sa svedomie. Človek sa častejšie zamýšľa a na svoje previnenie si spomenie vždy v okamihu, keď by to najmenej očakával. Má napokon tisíc chutí sa priznať. Dieťa to nakoniec aj urobí, horšie je s dospelým, ktorý má mnoho iných zábran a východisko nájde len vo sv. spovedi.

Mohli by sme zhrnúť teda, že s v e d o m i e má každý človek, teda i dieťa. Svedomie je hlas Boží, ktorý nás napravuje na správnu cestu. Svedomie je naším ochrancom. Zmienenému dievčatku teda odporúčame, aby išlo domov a priznalo sa, i žalúdok ju prestane bolieť. Svedomie s ním nemá nič spoločného.

Zdraví vás teta Helena.

Pokrov Božej Matky

Narodením Ísusa Christa z Prečistej Panny Márie bola osobnosť ženy, na rozdiel od jej postavenia v Starom Zákone, povýšená v dôstojnosti matky, ženy, ľudskej bytosti ako takej. Zásluhou osobnosti Panny Márie — Matky Božej, dostala i žena možnosť sa duchovne zdokonaľovať. V Starom Zákone sa síce povedalo: „Kde nie je žena, tam lká nešťastný!" Ale až v osobnosti Panny Márie dostala žena možnosť dosiahnuť stavu svätosti, stať sa sväticou.

Bezradnosť dieťaťa, neskúsenosť mládeže, sklamania a starosti mužného veku, slabosti staroby a všetky neresti, ktoré sa javia v nešťastnom pokolení ľudskom, chudoba, choroby, zúfalstvo — toto všetko sa zmierňuje vo veľkodušnej prítomnosti ženy, v jej súcite a láskyplnej starostlivosti. Áno, rada dobrej ženy, jej slzy a obetavosť sú slnečnými paprslekmi vo všetkých temnotách tohto života. Čo ale môže urobiť srdce jednej matky, ktorá svoje dieťa miluje už vtedy keď ho pod srdcom nosí? — A potom? Starosti, námaha, kresťanská výchova, to sú premilé povinnosti, ktoré zamestnávajú celú jej bytosť. Matka trpí, keď jej dieťa je ťažko skúšané životom, keď ho búrky náruživosti chcú odcudziť jej materinskému srdcu. Miluje svoje dieťa i vtedy, keď je nehodné, i vtedy, keď podľahlo hriechom! Keď sa vráti, je opäť pripravená byť mu matkou, útočišťom a orodovníčkou. Naozaj, bez manželky, sestry, dcéry môže človek žiť, ale bez matky nie. Sama spomienka na matku je nevymazateľná.

Pravoslávni kresťania okrem telesnej matky majú i matku duchovnú, Prečistú Divu Máriu, ktorá ochraňuje pod svojím Po-

krovom všetky svoje verné dietky, ktoré sa k nej utiekajú, prosia ju o pomoc alebo o príhovor u Otca nebeského. Materinské srdce Prečistej Matky Božej pre všetkých otvára zdroj milosrdenstva, aby z neho brali všetci: väzeň vykúpenie, chorý uzdravenie, zarmútený potešenie, hriešnik odpustenie a spravodlivý milosť.

„Mária je všetkým pre všetkých", hovorí sv. Vasilij Veliký. Keď by sme nazreli pozorne do svojho života, iste by sme našli chvíle, keď sme museli povedať: Ó, svätá Mária, Matka Božia! Len tvojmu orodovaniu môžem ďakovať, že sa tak stalo!

Boh zveril svoje verné deti Prečistej Panne Márii, aby ich svojím omoforom chránila, lebo dobre vedel, že nič nemôže pôsobiť tak spravodlivo a milosrdne, ako materinské srdce.

Origenes povedal: „Lebo keď sv. Panna Mária o niečo prosí, je jej prosba u Isusa i materinským rozkazom". Moc Panny Márie je neobmedzená vo vzťahu k osobám i k žiadaným milostiam. Hriešnik, spravodlivý, mládenec i dievča, muž i žena, sivý starec i snehobiela starenka, všetci majú prístup k Panne Márii. Nik sa jej nemusí báť, nemá v sebe nič prísneho, čo by nás zarážalo a prečo by sme strácali dôveru. Je naším šťastím. I naša spása spočíva v jej rukách. My všetci máme Otca, ktorý prebýva na nebi — prostredníctvom Isusa Christa sme bratmi, sestrami v Christu, lebo povedal: „Kto plní vôľu Otca môjho, ten mi je bratom a sestrou". Či nemáme mať aj Matku, či podľa Jeho slov Jeho Matka nie je i našou Matkou? Či nepotrebujeme Matku, ktorá by za nás, ako naša matka pozemská — orodovala, prosila, tešila nás, pomáhala nám? Potrebujeme. Pozrime sa prečo.

Isus Christos je jediným prostredníkom, ktorý je postavený medzi spravodlivosť Božiu a hriech človeka, ale je Bohom. On je Sudcom sveta. On príde na konci sveta vo svojej moci a sláve. Takto vzniká z bázne veľký priestor medzi Sudcom a nami. Je preto treba, aby medzi našu hriešnosť a Boha-Sudcu sa postavila moc, ktorá je len samé milosrdenstvo a súcit, žena, ozdobená všetkými nežnými citmi ženského srdca: stvorenie síce závislé na Bohu ako my, ale také, ku ktorému sa môžeme priblížiť bez bázne, Matka, plná lásky k svojim dietkam. Kto by sa lepšie hodil na toho miesto, než Panna Mária? A to nie len preto, že je milostiplná, najčistejšia, najsvätejšia v pokolení svojom, ale najmä preto, že je Matkou Boha.

Isus Christos je viditeľnou i neviditeľnou hlavou Cirkvi svätej. My sme zjednotené údy tohto tela. Keďže Hlava má svoju Matku, Prečistú Pannu Máriu, tú istú Matku musia mať aj ostatné údy cirkvi. Preto je Prečistá i našou Matkou. Tak ako Isus Christos zomrel nielen za tých ľudí, ktorí v Neho uverili, keď visel na

kríži, ale za všetkých, až do konca sveta, tak dlho práve trvá a bude trvať i materinstvo Jeho Matky, dokiaľ ti, ktorí potrebujú vykúpenie, budú na svete.

„Milosť Boha, Spasiteľa nášho, objavila sa všetkým ľuďom" — hovorí sv. ap. Pavel. Skrze koho sa objavila? Skrze vtelenie Syna Božieho z Panny Márie. Prečistá je Matkou všetkých ľudí, lebo im z milosti Boha zrodila Spasiteľa. „Sv. Panna Mária je príčinou spásy" — hovorí sv. Irinej, —, pravda nie prvou, ale druhou, ktorá ako nástroj slúžila prvej, t. j. Isusu Christovi.

Prečistá Panna Mária preukazuje svoje materinstvo voči nám orodovaním. „Keď som bola hodná Ťa porodiť, pod krížom pri Tebe stáť, keď som teda mala materinské práva na Teba, tak si nárokujem práva i pre moje úbohé dietky v slzavom údolí" — mohla by povedať Panna Mária svojmu Synovi.

Boh vypočul prosby nábožných ľudí v Starom Zákone, napr. Jóba. Je teda isté, že vypočuje volanie a prosby svojej Matky. Tak učinil aj v Káni Galilejskej.

Ako dôkaz mocného orodovania Prečistej Panny slúži aj sviatok Pokrovu Presv. Bohorodičky. Keď Gréci boli ohrození vpádom nepriateľa do Konštantínopoľa, odišli do významného Vlachernského chrámu na všenočné bdenie, aby tu vrúcne prosili Kráľa neba a zeme a Jeho Prečistú Matku o oslobodenie od nepriateľa. Keď sa tak vrúcne modlili a prosili o pomoc Božiu Jeho Matku, blaž. Andrej v zbožnom vytržení ukázal svojmu žiakovi Epifanovi videnie a pýtal sa ho: Vidíš, brat môj, Kráľovnú a Pani všetkých, ako sa modlí za spásu tohto sveta? — Vidím — odpovedá Epifanij — vidím a som naplnený úžasom. Ráno sa správa o udalosti rozniesla po celom meste. Všetci boli veľmi oduševnení, keď sa dozvedeli, že sama Matka Božia sa za nich modlí. Nepriateľ onedlho skutočne bol vyhnaný od múrov gréckeho hlavného mesta.

Isus Christos vypočuje prosby Prečistej nielen ako svojej Matky, ale i preto, lebo tým je uznaná Jeho velebnosť a moc.

Vzdávajme úprimnú vďaku Prozreteľnosti Božej, že nám dala Prečistú Matku Máriu za pomocníčku. Boh vedel, že sa niekedy budeme obávať obrátiť sa v svojej núdzi priamo na Neho a aj keď Jeho láska nemá hraníc, predsa sa Ho bojíme, preto nám daroval prostredničku medzi sebou a nami — Prečistú Pannu Máriu. Šťastný je ten dom, kde sa nezabúda na Pannu Máriu. Každý deň sa porúčajme pod jej mocnú ochranu, aby sa vyplnili slová milozvučného spevu, ktorý často počuť na našich odpustoch: — N á j d e n í m M á r i e — n á j d e m e v š e t k o d o b r é!

† C y r i l, biskup michalovský

Život za vieru Christovu

„Veličajem Ťa, strastoterpče Christov Dimitrije čtem čestnaja stradanija tvoja, jaže za Christa preterpil jesi.“

V deň sv. mučeníka Dimitrija v chválospevoch a piesňach týmito slovami oslavuje náš veriaci ľud svätca, ktorému naša cirkev zasvätila tento deň. Náš veriaci ľud si veľmi ctí tohto svätca a mučeníka, ktorý trpel za vieru Christovu. Naši predkovia jeho pamiatke zasvätili mnoho chrámov. Isteže si z nás niekto položí takúto otázku: prečo taká veľká úcta k svätcovi zo Solúna? Preto, lebo náš veľkomučeník pochádza zo Solúna, odkiaľ prišlo svetlo pravoslávnej viery k nám a odkiaľ prišli apoštolom rovní bratia sv. Cyril a Metod.

Tento slávny mučeník pochádzal zo Solúna od kresťanských rodičov. Vychovaný bol s najväčšou starostlivosťou a pozornosťou, pretože bol jedináčkom. Otec mu bol solúnskym vojvodcom a po jeho smrti prešla hodnosť na jeho syna Dimitrija. Keď mu cisár zveril solúnske vojvodstvo, povedal mu: **„Stráž tvoju zem, očisť ju od kresťanov. Znič každého, kto bude veriť v Ukrižovaného!“** Dimitrij to menovanie prijal, a naopak začal verejne účinkovať a vyznávať Isusa. Keď sa to cisár dozvedel, správa ho natoľko prekvapila, že sám sa rozhodol navštíviť Solún. Len čo cisár vošiel do mesta, pred ním sa predstavil Dimitrij a priznal sa mu, že je sám kresťanom a že mnoho už pohanov obrátil na vieru Christovu. Po týchto slovách ho cisár dal uväzniť. V žalári ho navštívil anjel so slovami: **„Pokoj ti, trpiteľu Christov. Buď zmužilý a posilňuj sa!“** Sv. mučeník mu na to odpovedal slovami: **„Radujem sa v Pánu a veselím sa v Bohu Spasiteľovi mojom.“** Po týchto slovách jeho srdce zahorelo takou láskou k Bohu, že si želal vyliať i svoju krv za Jeho najsvätejšie meno.

Keď to videl istý mládenec menom Nestor, známy sv. Dimitrija, ako kruto zaobchádzajú s kresťanmi, šiel potajomky k Dimitrijovi do žalára prosiť ho o požehnanie a modlitby, aby sa mohol dať do zápasu s cisárovým katom Liom. Sv. Dimitrij Nestora požehnal slovami: **„Lia premôžeš, ale za vieru Christovu budeš umučený.“** Nestor prišiel do arény, kde práve mučili kresťanov. Prišiel k Liovi a vystúpil na vyvýšené miesto a zvolal: **„Bože kresťanský, pomôž mi“.** V tom sa chytili spolu s Liom. Nestor Lia premohol a hodil ho na vztýčené kopije, kde predtým hádzali kresťanov.

Nad týmto činom sa cisár tak zarmútil, že v minúte smrti Lia dal Nestora sťať mečom. A keď sa cisár dozvedel, že Nestor bol v žalári Dimitrijom požehnaný, nariadil, aby sv. Dimitrija prebodli kopijami a v tom zúfalstve zvolal: **„Nech zomrie kresťan takou smrťou, akou zomrel náš miláčik Lia“.** Takto odišiel i sluha za svojím Pánom, takou cestou, akou šiel sv. Dimitrij, aby sluha bol tam, kde je jeho Pán.

Pamiatku sv. mučeníka Dimitrija svätíme aj my. Naskytá sa tu otázka, čo nás vlastne viaže k tomuto mučeníkovi, čo uňho najviac obdivujeme? Obdivuhodná je uňho láska k Christu. Veď nebol to človek, ktorý trpel biedu. Bol to človek, ktorý mal pred sebou skvelú budúcnosť, a predsa obetoval ju za vieru Christovu.

Sprevádzaní v živote modlitbami sv. veľkomučeníka Dimitrija a oduševnení jeho dobrým príkladom vo viere a láske k Bohu, pôjdeme v jeho šľapajách za Spasiteľom naším Isusom Christom, **aby sme mohli dať dobrú odpoveď za náš život na tejto zemi.** **B. Bučko**

Hriech prináša utrpenie aj choroby

Keď niekto vedome a dobrovoľne prestúpi prikázanie Božie, vykoná hriech. A toto je najväčšie zlo na svete, ktoré prináša utrpenie a choroby ľudstvu, lebo z hriechu pochádza všetko ostatné zlo, či už slovom, skutkom, myšlienkou alebo zanedbávaním dobrého.

Hriech okrem toho, že bráni kresťanovi vstúpiť do Kráľovstva Božieho, zabraňuje mu byť šťastným aj tu na tejto zemi. Preto mali by sme sa nad hriechom — príčinou ľudského utrpenia a chorôb — zamyslieť. Po zistení jeho zhubných následkov na telo a dušu človeka, sa hriechu čo najsvedomitejšie brániť a varovať.

Kresťan sa hriechu má varovať nielen preto, že Spasiteľ Isus Christos pri poslednom súde nás odvrhne a postaví nás na stranu ľavú, určenú k večným mukám: „Vzdiaľte sa odo mňa, zlorečení, do večného ohňa, ktorý je pripravený diablovi a jeho anjelom" (Mat. 25, 41) a že sa do Kráľovstva Božieho nedostane nič nečisté: **„Blahoslavení čistého srdca, lebo uzrú Boha"** (Mat. 5, 8), ale aj preto, že človek za hriech môže aj trpieť a trpí na tejto zemi, v tomto živote.

Že je tomu tak, ukazuje aj sv. Písmo. Kain, keď zo závisti zabil svojho brata Ábela, za tento hriech trpel už v tomto živote: **„Buď prekliaty teraz zo zeme, ktorá otvorila ústa, aby pila krv brata tvojho z rúk tvojich! Keď budeš obrábať pôdu, neprinesie ti nijakú úrodu. Budeš nestály a túlavý na zemi"** (Mojž. I. 4. 11—12). Takto potrestal Boh veľký hriech Kaina.

Sväté evanjelium dosvedčuje, že príčinou ľudských chorôb môže byť aj hriech: **„Hľaď, ozdravel si, nikdy viac nehreš, aby sa ti nestalo niečo horšie!"** (Ján 5. 14). Vyplýva zo slov Spasiteľa, ktoré povedal vyliečenému človekovi pri Ovčej bráne (rybníku), ktorý sa volá židovsky Bethesde, že choroba, ktorá dávno ho trápila, bola za nejaký hriech.

Písmo sväté poukazuje, že choroba môže byť aj ako skúška, ako to bolo u spravodlivého Jóba, ktorý bol najvernejším služobníkom Božím, ktorému na zemi rovného nebolo (Jób 2, 3), bol veľmi pobožný a Boh dovolil satanovi dopustiť naň trápenie, chorobu, ako skúšku: **„Tu riekol Boh satanovi: Hľa, je v tvojich rukách, len jeho život ušetri!"** Satan sa vzdialil spred tváre Božej a ranil Jóba ukrutným vredom, od päty nôh po temeno hlavy. Jób si vzal črepinu, aby sa mohol oškriabať a utiahol sa na smetisko. I povedala mu jeho žena: **„Ešte zotrvávaš v dokonalosti? Prekľaj Pána a zhyň!"** On jej však povedal: **„Hovoríš, ako len ženy nerozumne hovoria. Či len dobré si máme brať od Pána, zlé však prijať by sme nemali?"** (Jób 2, 6—10).

Sú prípady, že človek nevykonal žiadny veľký hriech, za ktorý by bol potrestaný tu na zemi, trpí aj bez toho, že by bol Boh dopustil naň aj nejakú skúšku s chorobou. Keď išiel Spasiteľ s apoštolmi okolo slepca, pýtali sa Ho apoštoli: **„Pane, kto zhrešil, on či jeho rodičia, aby sa slepý narodil?"** (Ján 9. 2). Isus Christos im odpovedal: **„Kto zhrešil, ani on, ani rodičia, ale aby sa ukázali Božie skutky zjavené na ňom"** (Ján, 9, 3).

Mohli by sme dnes veľa príkladov z každodenného života uvádzať, kedy hriechy sú pre chorých ako paraziti, avšak najlepšie to pochopíme, keď vstúpime do rôznych sanatórií, nemocničných oddelení a obzrieme sa dobre okolo seba, kde slová Spasiteľa: **„Hľaď... nikdy viac nehreš, aby sa ti nestalo niečo horšie!"** by mali byť ozaj výstražné.

Opilstvo zavinil si sám, amputovali mu nohu, havaroval autom, zmrzačil seba aj rodinu. Inde to zavinil iný, že mu zmrzačili telo, ba i viacerým, ale bolo i to pod vplyvom alkoholu.

Lakomec odopierajúci sebe i to najnutnejšie, trpí neraz podvýživou,

je v nemocničnom ošetrení pod dozorom lekárov. Z lenivosti a lajdáctva ho omrzel život, teraz je duševne chorý. Z ľahkomyselnosti urobil žart, čo znamenalo zmrzačenie života, alebo poškodenie ľudského zdravia.

Inde to bola nevera, ktorá doviedla k zúfalstvu, poškodeniu zdravia, otupila rozum, zaniesla infekciu aj do rodiny, z nej sa už nemôžu vyliečiť do konca života, zdedili túto infekciu aj deti.

Z denného života mohli by sme uvádzať príklady, kedy neplnenie povinnosti znamená veľké škody pre jednotlivcov i kolektívy. Dochádza k veľkému ubližovaniu na tele človeka.

Čo predchádzalo mnohým chorobám a utrpeniam, my nevidíme, môže to byť i čisto tajné, môže sa to i zamlčať, najlepšie vie to iba sám postihnutý. Ale i tam, kde sa domievame, že by azda hriech nepredchádzal, môže sa tam skrývať mnoho hriechov a nás jeho neviditeľnosť môže usvedčovať o nevine. Ale skutočnosť je jedna, že skoro stále našim utrpeniam a chorobám bol na príčine hriech.

Skoro všetci sme prežili všelijaké utrpenia a choroby, preto pamätajme na slová Božského Spasiteľa, ktorý povedal: **„Hľaď... nikdy viac nehreš, aby sa ti nestalo niečo horšie!" „Vyznajme sa...** — ako hovorí apoštol Jakub — **z hriechov a modlite sa jedni za druhých, aby ste uzdravení boli"** (Jak. 5, 3). Nikdy to neodkladajme na inokedy, ale vykonajme tak hneď, lebo i tým, že by sme odkladali vyznať sa z hriechov svojich, by sme už trpeli.

Štefan Horkaj, farár

Dostojevskij ako veľký náboženský mysliteľ

Storočie, ktoré zvlášť v Rusku je poznačené mnohými zmenami spoločenského života, ktorý je ovplyvnený cudzími vzormi, v ktorom prevláda bezohľadnosť, nuda a nespokojnosť na jednej strane a nevedomosť, prostoduchosť a znovu nespokojnosť na druhej strane, rodí dvoch gigantov — Tolstoja a Dostojevského.

Obaja sú majákmi, priťahujúcimi zablúdencov, aby im ukázali správnejší smer... sú akýmisi spasiteľmi svojho storočia. Prví sa viac sústreďuje na objektívne príčiny neporiadku, kým druhý sa sústreďuje na vnútorný život človeka, na jeho dušu. Obaja spolu tvoria dvojicu, ktorú, keď poznávame v ich jednotnostiach a odlišnostiach, ba až protirečivosti, pochopíme pravdu, ktorá sa zračí z ich diel.

Nás pravoslávnych bohoslovcov zaujímajú predovšetkým ich myšlienky o náboženstve, resp. o náboženstve pravoslávnom. Teraz len málo sa pozastavme nad myšlienkami Dostojevského.

Ak mu máme porozumieť, mali by sme najprv opísať, ale tak majstrovsky ako on sám písal, jeho život. To však nie je možné v danom prípade,

a tak sa uspokojíme len so zmienkou, že to bol duch večne nespokojný, hľadavý, kritický, zápalistý, sveta skúsený a ťažko chápaný, pretože kus života mu zobralo vyhnanstvo a väznica. Vo väznici jediným čítaním mu bolo Evanjelium a to mu pomohlo veľa v jeho živote, zvlášť tvorivom, ktorý sa odrazil v literárnej tvorbe.

Ľudskú dušu prirovnáva k zápasišťu, na ktorom vedie Boh bitku s diablom. Táto bitka je, samozrejme, chápaná v prísnom tajomnom zmysle. Človek je ten, ktorý slobodne rozhoduje o víťazstve alebo porážke, pravda, víťazstvo a porážka sa vzťahuje zase len na človeka, na jeho osud. Len sloboda prospieva človekovi. Ostro kritizuje katolicizmus, ktorý legalizovaním spoločenského poriadku a vôbec aj osobného človeka silne obmedzil slobodu človeka a tak ho pripravil o radosť sebazdokonaľovania sa. Západ podľa neho je chorý a jeho choroba sa začína už v ďalekej minulosti, v katolíckom legalizme, v pápežskej tyranii a v stredovekej filozofii. O katolicizme sa zmienil v Idiotovi ústami Myškina takto: „Rímsky katolicizmus verí, že bez celosvetovej štátnej moci cirkev neobstojí na zemi... Podľa môjho, rímskokatolicizmus ani nie je viera, a rozhodne pokračovanie Západnej impérie a v ňom všetko je podriadené tejto myšlienke, začínajúc od viery. Pápež opanoval, zem, zemský prestol a vzal meč; z tých čias všetko tak aj ďalej ide, len k meču dodal imperátorstvo, klam, povery, fanatizmus, zlodejstvo, hrali si s najsvätejšími, pravdivými, prostodušnými plamennými citmi národa, všetko, všetko premieňali za peniaze, za nízku zemskú moc."

Obnovenie ľudstva predstavuje si len jedine ruskými myšlienkami, ruským Bohom a Christom. V Rusku možno hovoriť o živom zväzku lásky, lebo ono so svojím „tretím Rímom" nikdy nepodľahlo chladnému, abstraktnému a neosobnému legalizmu. „Len v Rusku trvá opravdivý zmysel pre iné národy a hlboké porozumenie pre individualitu iných historických tradícií..."

Za jedine správny pojem o Bohu stavia pojem Otca. Ináč učiť o Bohu je krajne nebezpečné... Ideálom opravdivého života je mu Christos, zobrazený v Evanjeliu. Ideálneho človeka vystihol podľa svojho náhľadu v knihe Idiot.

Jeho diela dlho neboli dostatočne oceňované. V poslednom čase rastie záujem o tohto mysliteľa a jeho diela. Najmarkantnejším dôkazom toho je nakrúcanie filmov podľa jeho románov (Idiot, Biele noci).

Ak by takého spisovateľa mala iná cirkev, myslím, že by ho už dávno bola sprístupnila svojim veriacim. Najväčší vedci čítajú jeho diela pre uspokojenie a ukľudnenie svojej duše. Z našich československých teológov, protestantský ThDr. Hromádka, prejavuje záujem o tohto mysliteľa a pri mnohých príležitostiach ho cituje vo svojich dielach a uznáva mnohé jeho myšlienky za jedinečné a hlboko premyslené a pravdivé.

M. Repašský

Akého si náboženstva, viery?

(pokračovanie)

Proti vyššieuvedeným historickým faktom môžu sa rím. katolíci ohradiť výhovorkou, že pápež v súkromnom živote môže zhrešiť ako každý iný človek, **ale keď hovorí a učí z katedry vo veciach viery a mravnosti je neomylný.**

Ale ani **po vieroučnej stránke neboli pápeži neomylnými učiteľmi. Dostatočné je poukázať na pápeža Liberia, ktorého rímska cirkev obvinila pre odpadnutie od pravoslávia, a pápeža Honoria I. za monotelitstvo.** Pápež Lev II. sa vyjadril o Honoriovi, že **„pokúsil sa prekrútiť pravdivú vieru"**, – Andrián II. ho priamo obvinil z herézy. Alebo Lev III., bez ohľadu na naliehanie Karola Veľkého, nesúhlasil s tým, aby sa dodatok **„i od Syna"** vniesol do symbolu viery a zakázal kresťanom to učenie prijímať. A pápež Benedikt VIII. nielen že vniesol tento dodatok do symbolu (okolo 1014. r.), ale aj pochádzanie Ducha sv. **„i od Syna"** prehlásil za dogmu. **Ktorý z týchto dvoch pápežov konal neomylne?**

Aj napriek tomu všetkému bola v roku 1870, na I. Vatikánskom sneme v Ríme rímskou cirkvou vyhlásená dogma o neomylnosti pápežov. O tejto udalosti píše dr. F. Kozák v knihe: **„Co jest pravda?"**, z r. 1921 toto: **„Vypráva sa, že keď mala neomylnosť pápežova byť slávnostne vyhlásená, trón pápežov bol úmyselne postavený tak, aby slnečné lúče padali na trón. Ale Ten, ktorý velí slnku svietiť, zmaril tento výpočet. Namiesto slnečných lúčov vzniesla sa nad Petrovým veľchrámom v Ríme taká veľká búrka, že musela byť pápežovi pridržaná svieca, aby mohol prečítať vieroučný článok o svojej neomylnosti..."** (Zrov.: Kostnické jiskry, 14. V. 1969). Pravdepodobne aj príroda sa to nepáčilo.

Podľa učenia pravoslávnej cirkvi **„predmetom neomylnosti cirkvi sú iba pravdy božského zjavenia"** (Preosv. Makarij). To znamená, že keď sa hovorí, že učenie cirkvi je neomylné, potom my netvrdíme nič viac, iba to, že ono je nemeniteľné a ostáva také, aké bolo dané jej od počiatku samým Isusom Christom, ako učenie Božie. Ako dôkaz toho môže nám poslúžiť aj tá skutočnosť, že sv. otcovia, ktorí boli prítomní na I. a II. Všeobecnom sneme, tvorcovia niceocarihradského symbolu viery, nepripustili použiť v symbole termín, aký sa nenachádza v Písme sv., ako napríklad Bohorodička, ale iba Panna Mária.

Takýmto svojím jednaním dali najavo a zároveň ukázali príklad aj pre budúcnosť, ako sa treba pridržiavať textu a učenia Písma svätého.

Podobne je to aj vo veci rím. kat. učenia o primáte pápeža v Cirkvi

a o jeho neomylnosti. Iste nám dáte za pravdu, drahí čitatelia, že keby v prvotnej Cirkvi bol rímsky biskup — pápež — považovaný na základe Písma sv. a Spasiteľových slov: **„Ty si Peter, Skala, a na tej skale vybudujem svoju cirkev“** (Mat. XVI, 18) za takého, akého si pozdejšie rím. katolícki teológovia vytvorili — neomylnú hlavu cirkvi, že by bolo toto učenie aj v niceocarihradskom, alebo nejakom inom symbole viery zafixované, zapísané a celou všeobecnou Cirkvou a jej veriacimi uznávané. **Ale, ako vieme, nikde, ani v symboloch, ani v cirkevných kánonoch sa takéto učenie nenachádza.**

A preto, na nami postavenú otázku: **Akého si náboženstva, viery?** Odpovedáme tak, ako sme sa my, naši otcovia, dedovia a pradedovia učili a hlásili: **Ja christian pravoslávnyj, viry pravoslávno-christianskoj.**

Prečo? O tom sa dozviete v ďalších číslach nášho časopisu, v článku: **Prečo som ja pravoslávny:** Čítajte a dozviete sa!

Peter Zemplínsky

Stál Christos pod vplyvom židovskej alebo grécko-rímskej kultúry a filozofie?

Bol charakter Christa a Jeho učenie ovplyvňovaný židovskou kultúrou tej doby? Pred Christom, asi 160 rokov, žil ortodoxný Žid menom Hillel, ktorého slová v prostredí Židov mali veľkú váhu. Tento Žid, mimochodom, bol starým otcom povestného Gamaliela, ktorého škola farizejov v Jeruzalème mala zvučné meno a ako jediná tohto druhu poskytovala Hebrejom všestranné vysoké vzdelanie. Hillel, ako „rozumný“ Žid, tvrdil: „Čo nechceš, aby sa tebe robilo, nerob to ani ty iným“. **Týmto Hillel negatívne vyslovil to, čo Christos pozitívne učil. Ďalšie Hillelove výroky boli: „Keď ja nie som pre seba, kto je potom pre mňa? Keď ja som pre seba, a nie pre druhých, čo som potom? Keď nie teraz, kedy potom? Ak chceš činiť, neoddaľuj svoje dobré skutky“. Toto sú myšlienkové ukážky Žida. Životná činnosť však bola u tohto Žida, ako aj u všetkých ortodoxných Židov, radikálne riadená podľa zákona Mojžišovho. Zakázané mu bolo jesť s človekom, ktorý nepatril k jeho sekte; a tiež držal odstup nielen od pohanov, ale tiež od väčšej časti svojho národa. Tento odstup bol nútený zachovávať, aby sa vystríhal každej poškvrny. Žid totiž musel zachovávať obradnú čistotu.**

Isus Christos sa naproti tomu mnohokrát dotkol malomocných, žil neobmedzene medzi ľuďmi, jedol s hriešnikmi a hovoril i so Samaritánmi, ktorých Židia úplne ignorovali. Christos tiež učil: Vystríhajte sa, aby ste nedávali svoje almužny pred ľuďmi na to, aby vás videli“ **(Mat. 6. 1). Bohočlovek Isus Christos kategoricky odsudzuje každú formu pokrytectva, no vo vyvinutých židovských sektách to bolo pravým opakom. Tu, hoci v miniatúrnom, ale predsa reálnom historickom aspekte sa nám javí skutočnosť, ktorá potvrdzuje, že Christos atmosfére a vplyvu Židov nepodľahol, lebo v tomto pomere niet žiadneho súcitu. Veď i samotná náuka Christova, zachytená v Novom Zákone, na mnohých miestach potvrdzuje protikladnosť Christovej náuky voči hebreizmu.**

V pomere troch filozofických alternatív, troch starovekých kultúr, Christos nečerpal a nepodľahol ani jednej z koncepcií týchto kultúr. Naopak, bol to práve hebreizmus, ktorý v čase Isusa Christa podľahol tlaku gréckej a rímskej kultúry. Tu sa nám javí otázka či Christos, ak v čase Jeho pôsobenia Židia podľahli gréckej a rímskej kultúre (helenistickej) nepodľahol tiež. Tak náuku Christovu nám zobrazujú evanjeliá, duch ktorých v žiadnom prípade nezodpovedá ideologii grécko-rímskej kultúry.

Evanjelisti nám podávajú správu, že Christos bol synom tesára, že bol 30 rokov neznámy a že žil utiahnutým životom. Cicero hovorí: „Celkom iný ponižujúci spôsob, akým sa niektorí ľudia živia a ktorý spôsob prináleží len najnižšej spodine, je spôsob nádenníkov, takzvaných robotníkov, u ktorých je honorovaná len ich telesná sila, nie však ich zručnosť... Je temer nemožné, že niečo veľké a šľachetné by mohlo vzísť z nejakej dielne...“ **Aký veľký protiklad k tesárovi z Nazaretu, ktorý väčšiu časť svojho pozemského života strávil v dielni a svojich učeníkov si vyvolil spomedzi rybárov; aký veľký protiklad filozofa s historickou skutočnosťou! Uvážme, či sa tu javí nejaká totožnosť medzi filozofom a Christom? Akou hanbou by bola bývala Jeho smrť na zločineckom kríži pre gréckych a rímskych mysliteľov, ak by bol Christos jedným z nich?**

Evanjeliá nám opisujú Isusa Crista ako Spasiteľa, ako Toho, ktorý hnaný sústrasťou nad trpiacimi ľuďmi, liečil ich choroby. Medzi etikou veľkých mysliteľov a etikou Isusa Christa jestvuje hlboká priepasť. Niekoľko nasledujúcich protikladných citátov nám postačí na to, aby sme si urobili v tomto smere jasno:

„Ale tomu, kto ťa udrie po pravom líci, nastav i to druhé“ **(Mat. 5, 39). „Máme sa pomstiť na svojich nepriateľoch, namiesto, toho, aby sme sa s nimi zmierili; rovnakému rovnako odplatiť, je spravodlivosť“** (Aristoteles, rekt. I. 9). „Milujte svojich nepriateľov, dobrorečte tým, ktorí vás preklínajú. Čiňte dobre tým, ktorí vás prenasledujú, aby ste boli synmi svojho Otca, ktorý je v nebesiach“ **(Mat. 5, 39, 44—45).**

„I jemu (vysokozmýšľajúcemu) by bolo tiež nemožné nechať si riadiť spôsob svojho života podľa spôsobu druhého človeka. Len v tomto prípade, keby mu bol priateľom. Takto jednajú len otrocké povahy a takí sú pochlebovači servilní a podrobujúce sa povahy — lichotníci“ (Aristoteles, Etik., IV. 8. str. 92).

Nie, Ísus nebol poznačený gréckou, rímskou ani židovskou ideológiou a kultúrou. Či sa už pozrieme na stoikov, ktorí stáli ľahostajne k vonkajším okolnostiam, alebo na epikurejcov, ktorí žili len v pôžitkárstve. Ak zlúčime ľudské snahy filozofov tej doby, nie sme v stave nájsť spoločného menovateľa pre ich filozofiu a pre filozofiu súcitom hnaného Syna človeka, ktorý blahoslovil chudobných duchom.

Š. Ženčuch, bohoslovec.

Predvečer zavedenia užhorodskej únie 1646 — 1649

(pokračovanie).

„Pri našich krokoch teraz obkľučujú nás; oči si upierajú, by nás zohli po zem. Podobajú sa levovi, čo chcel by trhať; levíčaťu, čo sedí v úkrytoch“ (Žalm 17, 11, 12).

Úvodné slová sú slovami horúcej modlitby proroka Dávida, ktorý sa ocitol v obkolesení nepriateľov, túžiacich po jeho skaze. V takom istom duchovnom nebezpečenstve bolo pravoslávie v mukačevskej eparchii, keď sa chýlila ku koncu tvrdá prípravná práca k rozhodujúcemu „úderu“ tejto pravoslávnej eparchii. Približoval sa osudový deň pre cirkev. Náš ľud bol prinútený vojsť pod „ochranu“ rímsko-katolíckej cirkvi. Jezuiti a ich pomocníci, účinkujúc skrytou silou aj tajnými úkladmi v snahe spútať ľudí a zlákať ich na katolícku vieru, usilovali sa všade nasadiť svojich špehúnov[1]), (str. 38), t. j. misionárov. Tento ich plán spočíval v tom, aby medzi pravoslávnymi veriacimi bolo rozpútané „osie hnizdo“, z ktorého bude možné organizovane uskutočniť nástup proti ruskej pravoslávnej cirkvi. Nebolo možné im to vyčítať, veď boli vedení „duchom pobožnosti“. Ako vidno, ich horlivosť sa nedala udržať na uzde, ale nepramenila z rozumu (Ef. 4, 18). Vzniká však otázka, prečo títo latinskí misionári neboli vypravení k národom, ktoré ešte nepoznali pravého Boha: napr. do Afriky, Južnej Ameriky a inde, kde vtedy kresťanstvo bolo ešte len na začiatku svojej cesty? Tam by boli mohli odkrývať pre seba široké pole pôsobnosti, ale napriek tomu predsa len všetky svoje sily sústreďovali na slovanské národy, ktoré nachádzali svoju spásu v pravoslávnej cirkvi.

Naši predkovia poznávali a vedeli, že sú členmi tej cyrilometodejskej cirkvi, ktorá od prvých dôb kresťanstva, lepšie povedané od dôb apoštolských, zachovala v nedotknutej čistote učenie viery, ktoré bolo schválené i sv. otcami siedmich vselenských soborov. Je všeobecne známy názor a vzťah rímsko-katolíckej cirkvi od nešťastného rozdelenia Cirkvi v roku 1054 k cirkvi pravoslávnej, vzťah, ktorý trval minulých tisíc rokov. Až dnes sa situácia len trocha obrátila k lepšiemu: aspoň uznávajú sv. tajiny uskutočňované v pravoslávnej cirkvi, dokonca sa už nevyhrážajú vylúčením rímsko-katolíka z ich cirkvi za to, že sa zúčastnil pravoslávnych bohoslužieb. Prečo zrazu toľké „ohľady“ k nám? Veď sme nijako nezmenili naše pravoslávie, zostávame neochvejne v tej istej viere i v dogmatickom učení, v jej princípoch, tak isto, ako v minulosti. Vtedy sme boli v ich očiach „ťažkými zločincami, schizmatikmi“, ale dnes sme bratmi, ktorí tiež majú nádej na spasenie. Mimochodom, všetky direktívy, ktoré vydáva sv. stolica vo veci ekumeny, sú záväzné pre všetkých katolíkov, len naši „bratia pravoverní“ ich neuznávajú. To napokon oznámil aj pán Murín na býv. KNV v Košiciach dňa 4. novembra 1968 v prítomnosti predstaviteľov pravoslávnej cirkvi.

V dobách, keď sa zavádzala užhorodská únia, bolo územie Podkarpatska, vrátane Prešovska, rozdelené politicky na dve časti. Od Mukačeva na východ, Maramoroš patril sedmohradským kniežatám, ktorí bojovali s maďarskými magnátmi, katolíkmi, čím chránili pravoslávnych pred tlakom katolíkov[2]). Časť západná, Užhorod, Humenné, Zemplín a i. patrili nám známym Drughetovcom a Homonayiovi, verným synom katolíckej cirkvi. V nich mali otcovia jezuiti nádejnú podporu a ochrannú ozbrojenú ruku. Pretože vrchnosť bola životne zainteresovaná na neodkladnom zavedení únie, je pochopiteľné, že pravoslávna cirkev tu bola určená k zničeniu. Ale ako sme už spomenuli, úniou nebol nadšený ujarmený ľud, ožobračené duchovenstvo, ale biskup Vasiľ Tarasovič. Ten však bol cudzí, bol to prisťahovalec z Poľska, katolík. Jeho minulosť je príliš temná a dodnes neobjasnená, ako sme už písali v minulom čísle. Stalo sa jasné len to, že ho vlastne Poľsko pripravilo a poslalo ako kandidáta na biskupa. Zráda sa uskutočnila tajne, aby ľud nevedel, o čom svedčí doklad Báillinta Rákoczymu z roku 1641: „Duchovenstvo a ľud by zabili biskupa Vasilija Tarasoviča, ak by sa dozvedeli, že zradil starú vieru (pravoslávie) a spojil sa s papištami“[3]) (str. 264).

Nech sa hocijako namáhali skúsení misionári, nasledoval len neúspech za neúspechom. Pravdepodobne začali s ľudom, potom s duchovenstvom, hneď zasa s pravoslávnymi biskupmi, predsa sa však pevnosť sv. pravoslávia „porobiť kameňom“ nedarilo. Keď vyčerpali všetky možné prostriedky vrátane pomoci vládnúcich kruhov, Juraj Drugeth, Homonayi a iní, nestačili už vyhlásiť víťazstvo užhorodskej únie. Drugeth nechal namiesto seba „dôstojnú“ horliteľku za úniu, svoju ženu, „bohabojnú“ Annu Drugethovú, vlastnú sestru jagerského rímsko-katolíckeho biskupa Juraja Jakušiča[4]). Všetky prostriedky boli uvedené do chodu. Za lacný groš bolo rozhodnuté kúpiť biedny ľud, hoci katolíci aj bez neho mali početné stádo. V tejto „svätej“ veci Anna Drughetová sa ukázala ako lepšia odborníčka, než jej muž Juraj. Keď vstúpila do kruhov štátnych, administratívnych, najprv sa obkolesila otcami jezuitmi a začala postupne pozývať do Užhorodu vplyvných kňazov pravoslávnych pod zámienkou občianskych povinností. To využili otcovia-jezuiti. Svojím krasorečnením začali spracúvať každého duchovného zvlášť, pričom používali diplomaciu, agitáciu k prijatiu únie. Neboli skúpi ani v materiálnych prostriedkoch. Pri biede, ktorá vládla medzi naším duchovenstvom „groš“ mohol niekoho aj uviesť do pokušenia, ktoré aj dnes zohralo významnú rolu v tej istej veci — zničiť pravoslávnu cirkev u nás. Tí, ktorí súhlasili s úniou, museli sa stať agitátormi, ale zatiaľ len v tajnosti mali rozvracať pravoslávne duchovenstvo, svojich spolubratov. Boli vyrátané všetky výhody, ktoré za túto službu dostanú od grófky Anny Drugethovej. Perspektívy boli vynikajúce, pred ľudom zostane všetko ukryté, lebo obradová stránka zostane nezmenená, ľud nespozná, že bol podvedený, tak sa utešovali zradcovia pravoslávnej cirkvi. Zabudli

na slová Spasiteľove: „Veď nieto skrytého, čo by nevyšlo najavo" (Mat. 10, 26).

Predsa však mnohí zradcovia boli v neustálom strachu pred následkami. Je možné, že v nich prehovorilo svedomie. Veď ich nielen Boh, ale aj dejiny budú súdiť a ľud ich bude preklínať. Ale skúsení jezuiti vedeli podľa všetkých pravidiel kazuistiky ukľudniť vzrušených zradcov. Utešovali ich, že sa stanú zbraňou „veľkej" veci, prostredníkmi zmierenia dvoch nepriateľských cirkví vo veci ich spojenia. Veď v dogmách bude len malá zmena — uznať primát pápežský, ťažšie, pravdaže, bude spomínať jeho meno pri bohoslužbách[5]). Ale aj tu sa nájde východisko. Najprv treba spomínať pápeža nenápadne a všetko pôjde ani po masle. Tak sa utešovali zrádcovia pravoslávnej cirkvi. Pre nás je zaujímavé vedieť, ako charakterizujú uniatskí kňazi akt uzatvorenia únie. Citujeme: „Vidiac ťažkú a bezprávnu situáciu uhro-ruského duchovenstva... Anna Drughetová si dala za úlohu obrátiť na pravú kresťanskú vieru svojich poddaných, schizmatikov-Rusínov"[4] (str. 57). Ak vdova Anna Drugethová mala súcit nad osudom v nevoľníctve žijúceho obyvateľstva a duchovenstva a chcela mu pomôcť, prečo mu nepomohla tak, aby sa nedotkla jeho pravoslávnej viery? Keďže mala veľký vplyv, mohla ľahko vydobyť uľahčenie ich osudu u kráľa. Ale tu sa sledoval jasný cieľ: za každú cenu uzákoniť úniu. Anna Jakušičová bola znepokojená predošlými neúspechmi jezuitov, navrhla im preto svoju pomoc s tým, že sa stane „apoštolom rovnou".

Hranice mukačevskej eparchie siahali nielen k nášmu Prešovsku a Podkarpatsku, ale aj Soboľčanskej, Sukmarskej a Hajdurožskej župe, kde žili naši Rusíni, ktorí sú dnes už úplne pomaďarčení[7]). Podľa štatistiky vo veľkej mukačevskej eparchii bolo 858 pravoslávnych farností a 690 duchovných[5]) (str. 9—10). Podľa iných prameňov bolo duchovných viac ako 1000. Z celého tohto množstva súhlasilo s úniou 63 kňazov, ktorí sa stali agitátormi medzi ostatnými oltárnymi bratmi. Neboli však spoľahliví a Anna Drugethová so svojimi misionármi sa na nich nemohla spoľahnúť, nemohla im zveriť vec únie. Nestrácajúc čas, pozýva z Haliče dvoch vasiliánov — Petra Perfenija Rostošinského a Gabriela Košoviča. Títo ochotne prijali pozvanie a pricestovali do Užhorodu spolu so svojím sprievodom, otcami jezuitmi, aby rozvinuli širokú kampaň medzi pravoslávnym duchovenstvom v prospech únie, ale narazili na odpor [4]) (str. 57). Obaja spomenutí prisťahovalci boli už dávno predtým v blízkych vzťahoch s V. Tarašovičom. Keď sa zoznámili s podmienkami, pozvali si z Haliče na pomoc ešte Dimitrija Kornického.

Spomenutí Haličania „usilovne začali s prípravnou prácou" k uzatvoreniu únie[6]). Ako odmenu za svoju misiu jeden z nich, ten, ktorý mal väčšie šance, s určitosťou mohol očakávať archijerejskú mitru. Onedlho ich misia začala zaznamenávať menšie úspechy. Takto sa Anne Drugethovej (Jakušičovej) prostredníctvom Haličanov, katolíkov podarilo uskutočniť to, čo „učenému" biskupovi Tarasovičovi sa nikdy nepodarilo. Teraz sa chytili najmä duchovenstva Užhorodskej oblasti, aby ho zlomili k súhlasu — prijať úniu. Najprv bolo treba získať pastierov, a stádo, veriaci „slepo pôjde za nimi", tvrdili agitátori na úniu. Akonáhle sa zdalo, že pôda pre prijatie únie je pripravená, posiela Anna Drugethová k svojmu bratovi, jágerskému katolíckemu biskupovi Jurajovi Jakušičovi delegáciu na čele s P. Rostošinským a D. Kornickým so žiadosťou, aby prišiel do Užhorodu na „slávnostné uzákonenie cirkevnej únie s Rímom"[6]) (str. 74). Podrobnejšie o tom budeme rozprávať v budúcom čísle. (pokračovanie).

POUŽITÁ LITERATÚRA:

[1]) *Dejiny pápežstva a inkvizície, 1959.*
[2]) P. I. Ivašina: *Násilné zavedenie únie... „Jediná cirkev", 1957.*
[3]) A Hodinka: *A munkácsi...*
[4]) O. Irinej *M. Kondratovič: Istorija Podkarpatskoj Rusi, 1925.*
[5]) Z. G. Aškinazy: *Pravoslavnoje dviženie v Podkarpatskoj Rusi, 1926.*
[6]) I. G. Kolomijec: *Očerki po istoriji..., 1955.*
[7]) O. Mons. dr. Augustín Vološin: *Spomíny, Philadelphia, 1959.*

Prof. dr Peter Kernaševič

Postrehy z cesty

(dokončenie).

DO LVOVA sme pricestovali vlakom 25. júla 1969. Na hlavnej stanici nás čakali tajomník Eparchiálnej rady o. prot. I. Korol, tajomník redakcie časopisu „Pravoslávny vestník" prot. N. Pavlosjuk a d. o. Chreptak.

Ubytovali nás v modernom, novom hoteli „Lviv". Po raňajkách sme išli autokarom na prehliadku mesta a navštívili sme chrámy mesta Lvova.

Účastníci zájazdu vo Lvove, kde ich prijal Preosv. vladyka Nikolaj

Najprv sme boli v chráme sv. Nikolaja, kde nás privítal predstavený chrámu d. o. I Kľus so svojimi veriacimi. Otec predstavený nás privítal slovami: „Vítame vás s veľkou radosťou, vás, našich pravoslávnych susedov, ako našich hostí, bratov podľa viery".

S takou istou úprimnosťou nás vítali aj v ostatných chrámoch. V Preobraženskom chráme to bol d. o. prot. Kozický, ktorý nás zoznámil so zvláštnou architektúrou chrámu, s jeho interiérom a upozornil nás najmä na obdobie pastierskej činnosti veľkého horliteľa za sv. pravoslávie — d. o. prot. dr. Gabriela Kosteľnika — *v tomto chráme. Na jednom stĺpe v tomto chráme je pamätná tabuľa s takýmto nadpisom:* „B. P. Nastojateľ cjoho chramu protopresviter o. Havriil Kosteľnik, doktor filosofii, profesor bohoslovija, najvydatnijšij dijač vozjednaňňa hreko-kat. duchovenstva i virnich zachidnich oblastej Ukrajiny z ruskoju pravoslavnoju cerkovju . . ."

V Uspenskom chráme nás s jeho dejinami zoznámili d. otcovia Koroľ a Pavlosjuk. Povedali nám, že sv. Uspenský chrám bol pevnosťou pravoslávia na západnej Ukrajine, ako bojoval proti bretskej únii v priebehu 100 rokov, ako pri ňom žilo stavropigijské bratstvo, pod patronátom chrámu vyšiel I. Fedorova „Apostol" a iné knihy a že v tomto chráme prijal biskupské svätenie kyjevský metropolita Peter Mohyla.

Potom sme išli k chrámu sv. Georgija, kde nás privítal o. prot. V. Pižický. Tu sme sa dozvedeli, že tento chrám bol vždy pravoslávny, počas celej svojej existencie.

Autokarom sme zašli potom do dediny Vinniky pri Ľvove. Tu nás čakal a veľmi milo privítal o. predstavený chrámu prot. P. Baran s veriacimi.

Po obede sme navštívili chrám sv. Jura. Predstavený tohto chrámu, d. o. prot. I. Koroľ, *chrámový starosta a veriaci nás privítali veľmi srdečne. Otec prot. Koroľ nám rozprával o dejinách chrámu, o dôležitých udalostiach, ktoré sa tu odohrali, okrem iného aj to, že tu sa uskutočnilo zjednotenie gréckych katolíkov s ruskou pravoslávnou cirkvou.*

Po prehliadke chrámu nás prijal vo svojej rezidencii Vysokopreosvietený arcibiskup ľvovský a ternopoľský Nikolaj. *Toto prijatie bolo veľmi srdečné. Vysokopreosvietený vladyka nás prijal veľmi milo a okrem mnohého iného nám povedal:* Vo Ľvove pocítite lásku a úprimnosť, ktoré nebudú o nič menšie, než ako ste to cítili inde pri vašom putovaní. Veď naše krajiny spolu susedia. Sme susedmi, sme Slovania, sme deťmi jednej matky — pravoslávnej cirkvi. My sa rovnako ako vy modlíme za čistotu pravoslávia, za lásku a mier medzi ľuďmi. Preto tak radostne vítame hostí, ktorí k nám prichádzajú s takými istými citmi." *V mene nás — pútnikov — poďakoval za privítanie Vysokopreosvieteňému vladykovi Nikolajovi prof. dr. L. Berezovský, prodekan našej fakulty.*

Toho istého dňa sme boli na ľvovskom cintoríne, kde sme odslúžili panychídu pri hrobe protopresbytera dr. Gabriela Kosteľnika, ktorý bol zákerne zavraždený agentom Vatikánu 20. septembra 1948. *Bol to jeden, ako sme už spomínali, z vynikajúcich bojovníkov za pravoslávnu vieru ešte z čias Rakúsko-Uhorska. Veril v príchod slobody, ktorá dá možnosť našim predkom, násilne zavlečeným do únie podvodom, aby sa vrátili k pravoslávnej viere svojich otcov. A keď už sloboda prišla, hneď v 1946. roku o. Gabriel Kosteľnik sa postavil na čelo hnutia za návrat do pravoslávia a obetavou prácou vrátil uniatov ľvovskej, ternopoľskej, stanislavskej a drohobyčskej oblasti pod ochranu pravoslávnej cirkvi.*

Rodák z dediny Ruský Kerestur v Bačke (Juhoslávia), kde presídlili naši predkovia z býv. Zemplínskej župy, otec Gabriel Kosteľnik, sa veľmi zaslúžil aj o svoj bačvansko-ruský národ, svojím dielom podporoval v srdci toho ľudu národnostné i náboženské upovedomenie. Na jeho pohrebe, na pohrebe zavraždeného pastiera, sa zúčastnilo do 50 000 ľudí. Bola to dôstojná odpoveď na zločin. Ľudové masy svojou účasťou na pohrebe otca Gabriela svedčili o svojej nesmiernej úcte k jeho osobe a k jeho zásluhám

pred cirkvou a ľudom, o vlastnej pohotovosti chrániť a upevniť svätú vec, za ktorú on položil svoj život.

Prehliadka mesta sa toho dňa skončila návštevou Vysokého Zámku, skadiaľ je prekrásna vyhliadka na panorámu mesta Ľvov.

Na budúci deň sme navštívili aj iné pamätihodnosti mesta, múzeum V. I. Lenina, múzeum ukrajinského umenia a iné.

Počas rozlúčkového obeda o. prot. I. Koroľ nám zaželal šťastný návrat do vlasti. Svoje rozlúčkové slová ukončil takto: „Počas krátkej našej známosti sme sa stali úprimnými priateľmi a ako priatelia budeme pamätať na svoje občianske a kresťanské povinnosti, budeme sa modliť k Bohu za pokoj a priateľstvo medzi národmi".

Áno, to je pravda. V priebehu niečo málo dní sme našli mnohých priateľov v Sovietskom zväze. Kde sme prišli, všade nás vítali ako rodných, hostili ako najvzácnejších hostí. Dojmy z toho všetkého nám natrvalo ostanú v pamäti, v spomienkach všetkých účastníkov nášho putovania. Tieto spomienky a dojmy budú mať veľký vplyv na naše ďalšie priateľstvo a lásku k ruskej pravoslávnej cirkvi a k Sovietskemu zväzu.

Koniec.

PROT. M. KERNAŠEVIČ

Z kroniky farnosti Ladomírová

(Pokračovanie.)

28. novembra 1968 *prišiel za mnou p. Tančin, vedúci odboru kultúry Rady ONV vo Svidníku, aby som šiel s ním na ONV, lebo vraj na okrese čakajú pravoslávni veriaci v počte okolo 80 ľudí a žiadajú kľúč od pravoslávneho chrámu na Niž. Svidníku, ktorý im násilím gr. kat. veriaci vzali a dodnes ich nechcú pustiť doň modliť sa. Na okres šiel s nami aj zástupca gr. kat. cirkvi p. Alexander Schudich.*

Keď sme došli na ONV, čakalo nás tam ešte asi 50 ľudí; ostatní sa rozišli do zamestnania.

Prvý k prítomným prehovoril námestník predsedu ONV, p. Vančišin. Porozprával im o jednaní na medzicirkevnej komisii v Košiciach konanej dňa 26. novembra. Povedal im čistú pravdu, lebo aj sám som sa zúčastnil tejto porady v Košiciach.

Ako druhému bolo udelené slovo mne za pravoslávnu cirkev. Ja som hovoril málo. Doslova to bolo asi to:

„Drahí v Christa veriaci, bratia a sestry, to čo ste počuli z úst p. námestníka predsedu ONV je skutočná pravda. Ak mám jeho reč spresniť, tak iba tým, prečo nechceli uniati dať vám kľúč od chrámu. Tvrdili, že preto, lebo pravoslávni veriaci vo Svidníku nedali svoje podpisy presne okresnej správnej komisii v deň, ktorý táto komisia určila. K tomu všetkému chcem dodať len toto, drahí veriaci, že ma znepokojuje jeden nepríjemný fakt, a to, že my, hlásatelia evanjelských slov lásky sa nemôžeme pomieriť a tí, ktorí nás fakticky do chrámov nenaháňajú, tí nás zvolávajú pre zmierenie."

Po mne hovoril p. A. Schudich. Hovoril toto:

„Pravdu vám povedal p. Kernaševič, že vám preto nechceme dať kľúče od chrámu, lebo ste nepredložili v stanovený deň podpisy na okres. Po druhé, my farári vám cerkov nezamkli, ale veriaci to urobili a po tretie, ak sa p. Kernaševič na túto lásku tak odvolával, urobím to aj ja, a preto sa pýtam: kde bola tá láska r. 1950?"

Na jeho otázku som nemusel odpovedať. Lepšie to za mňa urobili pravoslávni veriaci zo Svidníka, ktorí nás počúvali.

„A kto vás, otče, vyháňal z fary r. 1950? Ten, čo tu sedí, či náš, p. Lipták? Kto vám vytlkol okná? Nie sami ste odišli? Veď ste nás nechali na milosť a nemilosť, aby sme boli ako bludné ovečky."

Priznávam sa, ani ja som od nich takú odpoveď nečakal a tobôž p. Schudich.

Po tomto bola pokojná, ale živá, zdravá diskusia. A hovorilo sa len o pravoslávi. Potom mi jedna veriaca povedala – polohlasno: „Oni si strážili Rím a nie veriacich, lenže my sa Rímu nemodlíme, len Pánu Bohu."

A starý Vaňuga, človek 83-ročný mi povedal:

„Otče duchovný, gr. kat. cirkev nemôže existovať, lebo je to umelá cirkev. Ja som chodil do školy k Pavlovičovi, a viete, otče, aký to bol kňaz? On bol na papieri v únii, ale srdcom bol pravoslávný taký, akým bol aj Duchnovič alebo Chanat, čo bol v Čertižnom."

Schudich dostal príkaz doniesť ľuďom do 14. hod. kľúč od chrámu na Niž. Svidníku, avšak menovaný kňaz sa na ONV už toho dňa ani neukázal. My sme čakali do 15. hod. Keď p. Schudich nedošiel, jednalo sa ďalej bez neho, lebo ľudia boli veľmi napnutí. Nakoniec predseda ONV, jeho námestník, právnik Šoltys, predseda MNV Kostik a ved. odboru kultúry Rady ONV Tančin a ja sme sa zišli na jednanie. Výsledok bol tento: zvolať na 29. novembra 1968 o 9. hod. poriadkovú komisiu na MNV a zavolať aj tých, ktorí majú kľúče a jednať s nimi.

Po našom jednaní bolo treba niečo ľuďom povedať, no a povedalo sa, že sa zajtra zídu a budú jednať. Lenže ľudia už začali búchať po stole a vtedy som dvihol ruku a riekol:

„Ľudia, vidím vašu veľkú trpezlivosť. Prosím vás, majte ju ešte za čas". *Potom som sa obrátil k činiteľom štátnej správy s tými slovami:*

„A vy, činitelia ONV a MNV povedzte ľuďom jasné slovo: budete môcť dať im kľúče od chrámu, alebo nie?"

„Uvidíme, budeme sa snažiť, ovšem zaručiť sa nemôžeme" – *znela odpoveď.*

„Ta načo ste tu potom?!" – *zvolal jeden a už sa to pohlo. Bolo kriku, šumu, všetkého... Aký bude len koniec? Nijaký..* A skutočne nebol nijaký, lebo kľúč nedali.

7. decembra 1968 *vagrinskí uniati po návšteve KNV v Košiciach a pravdepodobne po inštruktáži, ktorú dostali na košickom gr. kat. akčnom výbore, vymenili v noci zámok na chrámových dverách. A urobili to len preto, že Štefanovi Terazovi vo Vagrinci sa narodilo dieťa, ktoré bolo treba pokrstiť. Menovaný nie je bohatý človek, priženil sa do Vagrinca k Anne Simčakovej, no hoci nie je bohatý a k tomu sa budoval, je čestný, lebo nechcel prijať od uniatov judášsky groš, ktorý mu za podpis sľubovali. Pretože im odoprel, zamkli pred jeho dieťaťom chrám, keď ho menovaný chcel pokrstiť. Avšak malého Milanka predsa len šiel krstiť d. o. prot. Peter Cuper, ktorý t. č. býval už v Ladomírovej na fare. Tak, ako vedeli uniati vymeniť zámok, urobili kvôli tomu krstu aj pravoslávni a dieťa bolo pokrstené.*

Od 7. do 15. decembra 3 razy uniati zamkli chrám, 3 razy ho pravoslávni otvárali. Posledný krát to bolo akurát 15. decembra, kedy som tam bol slúžiť.

23. decembra *Eliáš Zdravecký mladší zo Semetkoviec doviezol pre vagrinský chrám železné vráta a železné mreže a z Ladomírovej uniati, a to: Olejar Juraj aj s manželkou, Ján Rešetár, Ján Šostko, Michal Murin, Michal Kosť s manželkou boli tieto dvere aj s mrežami zamurovať.*

Na 29. decembra *som vyhlásil sv. liturgiu vo Vagrinci, ale už som ju neslúžil. Nechcel som totiž dovoliť pravoslávnym veriacim ďalej otvárať tie dvere, ktoré tak starostlivo pred nami uniati zatvorili a zamrežovali. Ak to robili v tej domnienke, že skôr sa takto do Kráľovstva nebeského dostanú, nech im je Boh milosrdný.* (Pokračovanie.)

Pôvod pravoslávneho chrámu v Komárne

Pravoslávna cirkevná obec v Komárne bola založená pravdepodobne v 15. storočí, a to po roku 1428, keď uhorský kráľ Zigmund Luxemburský dal srbskému despotovi Jurajovi Brankovičovi v severných Uhrách Sentendru a ostatné (ďalšie) mestá, kde sa mohli usídliť. Evakuoval zo Srbska, z tureckého podanstva. Medzi tie mestá, kde srbskí utečenci sa usídlili, patrilo aj Komárno. Tu si našli svoj druhý domov, založili si srbskú pravoslávnu farnosť a žili svojím kultúrnym životom. Tú historickú udalosť potvrdzuje i zachovalá zlatá pečiatka z roku 1511 srbského pravoslávneho chrámu v Komárne, posväteného sviatku „Uspenija".

Samotný chrám však je staršieho pôvodu a srbskými veriacimi bol odkúpený od rím. kat. cirkvi i s domom, ktorý spočiatku slúžil ako ženský kláštor. Chrám je stavaný v barokovom štýle. Viackrát sa zničil a znova bol vystavený alebo renovovaný. Nachádzajú sa v ňom starodávne cirkevné pamiatky byzantského štýlu, dovezené prevážne z Balkánu z dôb 14.–19. storočia zo srbských kláštorov a od miestnych majstrov. Sú to cirk. nádoby, ikony a bohoslužebné knihy, medzi ktorými sú aj rukou písané srbskými monachmi priamo na Balkáne. Okolo lode chrámu sú umiestnené prekrásné ľavice s drevorezbou, znázorňujúce deje z cirkevného života.

K obohateniu chrámu cennosťami mohlo dôjsť pri druhom presídlení Srbov na sever z tureckého jarma, ktoré sa uskutočnilo pod vedením Arsena Čarnojeviča v roku 1691 za panovania rakúsko-uhorského cisára Leopolda I. Ich usídlenie sa uskutočnilo do tých istých miest, a to: Srbský Kovin, Buda, Pešť, Györ, Komárno atď. a hlavné sídlo bolo v St. Endri na sever od Budapešti na brehu Dunaja. Srbi usídlení na severe (okolo Budapešti) od cisára Leopolda I. obdržali privilégiá, ktoré im umožnili žiť svojím životom, zachovať si svoju národnosť, zvyky a pestovať vlastnú kultúru. Kultúrnym strediskom sa stalo mesto Sentendre, kde sa zriadila srbská pravoslávna eparchia (biskupstvo). Otvorili národnostné školy vč. učiteľského ústavu i gymnázia. Srbský národ v jednotlivých obciach sa sústredil v sev. Maďarsku okolo svojho chrámu, kde pestoval svojú národnú kultúru a neustále udržiaval styky s materskou domovinou. Tak tomu bolo aj v Komárne až do konca 19. stor., kedy národnostná menšina – presídlené rodiny sa asimilovali s miestnym obyvateľstvom.

Zo života prešovskej eparchie

Vysviacka.

● **Dňa 29. augusta** 1970 Preosvietený **vladyka Nikolaj**, biskup prešovský, **vysvätil absolventa PBF, br. Tomáša Paraniča na diakona.** Vysviacka sa konala v biskupskej kaplnke.

● Dňa 30. augusta 1970 **obec Nižná Polianka** zažila slávnostné chvíle. Túto obec **navštívil Preosvietený vladyka Nikolaj**, biskup prešovský, v sprievode d. o. prot. dr. Andreja Mihaľova, dekana PBF, aby odslúžil slávnostnú sv. archijerejskú liturgiu, **počas ktorej vysvätil o. diakona Tomáša Paraniča na duchovného.**

Zasadnutie Posvätnej synody, Metropolitnej a Eparchiálnej rady.

● Dňa 31. 8. 1970 v pravoslávnej biskupskej rezidencii **zasadala Eparchiálna rada prešovskej eparchie.** Jej členovia pod predsedníctvom Preosvieteného vladyku Nikolaja prejednali aktuálne otázky, týkajúce sa života našej eparchie, najmä otázku spoluužívania našich chrámov s bratmi gréckokatolíkmi.

● Dňa 7. 9 1970 **zasadala v Prešove prípravná komisia pre zvolanie riadneho soboru (snemu) pravoslávnej cirkvi** v ČSSR.

Toto istého dňa zasadala v biskupskej rezidencii v Prešove **Posvätná synoda pravoslávnej cirkvi v ČSSR.**

● Dňa 8. 9. 1970 sa konalo riadne **zasadnutie Metropolitnej rady pravoslávnej cirkvi** a 10. 9. 1970 bol zvolaný **zjazd pravoslávneho duchovenstva** prešovskej eparchie.

Na všetkých zasadnutiach boli prejednávané **otázky volieb do štatutárnych orgánov cirkvi** pre budúce volebné obdobie. Boli tiež prejednané najpálčivejšie otázky života našej cirkvi, a to **otázky konsolidačné, hospodárske, ekumenické a iné.**

Zo života michalovskej eparchie

Uzavretie sňatku

● Brat **Ján HATRÁK**, absolvent PBF v Prešove, dňa 25. júla 1970 v pravoslávnom chráme v Zbudskej Belej uzavrel sňatok so **Zlaticou Bukajovou.**

Mladomanželov srdečne pozdravujeme a do ďalšieho života prajeme im veľa dobrého zdravia, pracovných úspechov a hojného Božieho požehnania.

Vysviacka

● Brat **Ján HATRÁK**, absolvent PBF v Prešove, bol v nedeľu 16. augusta 1970 **Preosvieteným vladykom CYRILOM**, biskupom michalovským, v pravoslávnom katedrálnom chráme v Michalovciach **vysvätený na diakona.**

Arcipastierske vizitácie

● Preosvietený vladyka CYRIL v sprievode d. o. mitr. prot. Mikuláša Ščerbeja, riaditeľa ER, v priebehu mesiaca augusta 1970 navštívil nasledujúce farnosti: **dňa 11. augusta 1970 Podhoroď a Ruský Hrabovec, dňa 13. augusta 1970 Markovce a dňa 17. augusta 1970 Bežovce**, kde si prezrel cirkevné a farské objekty a mal pohovory so správcami spomenutých farností.

Tradičné odpustové bohoslužby

● V nedeľu dňa 2. augusta 1970 v pravoslávnom chráme **v Inovci** konali sa tradičné odpustové bohoslužby **zasvätené chrámovému sviatku sv. proroka Eliáša.**

V chráme preplnenom veriacimi slávnostné odpustové bohoslužby a príležitostnú kázeň predniesol **d. o. Ladislav Fedor**, správca miestnej farnosti.

● V nedeľu dňa 9. augusta 1970 **v obci Hnojné konali sa tradičné odpustové bohoslužby zasvätené sviatku Preobraženija Hospodňa.**

Sv. liturgiu vykonal správca miestnej farnosti **d. o. dekan Ján Mantič**, ktorý tiež predniesol aj príležitostnú odpustovú kázeň.

V priebehu svätých bohoslužieb značný počet veriacich pristúpili ku sv. spovedi a sv. prijímaniu.

Pracovná porada

● **V pondelok, dňa 31. augusta 1970 v Michalovciach konala sa riadna pracovná porada pravoslávneho duchovenstva michalovského okresu.** Porada bola zvolaná pri príležitosti prejednania **návrhu vypracovaného Metropolitnou radou na teologickú koncepciu našej cirkvi a jej práce.**

Po spoločnej modlitbe Carju nebesnyj **d. o. mitr. prot. Jozef Iljuk**, okresný arcidekan michalovského okresu, privítal zhromaždených a predniesol správu o situácii na pravoslávnych farnostiach v michalovskom okrese. Po tomto **d. o. mitr. prot. Mikuláš Ščerbej, prečítal duchovenstvu došlý návrh na súčasnú teologickú koncepciu a prácu našej cirkvi, ku ktorej duchovenstvo predniesloe svoje pripomienky.**

Po obšírnej diskusii Preosvietený vladyka Cyril, zhodnotil pracovnú poradu a činnosť duchovenstva a do ďalšej práce zaželal duchovenstvu veľa dobrého zdravia a hojného Božieho požehnania.

(M. Š.)

Zo zahraničných pravoslávnych cirkví

● **Dňa 3. mája bola prvá pravoslávna sv. liturgia v novozaloženej farnosti v Miami – Florida (USA).** Nová pravoslávna farnosť pozostáva z kubánskych emigrantov a veriacich, hovoriacich po španielsky. Títo veriaci sa rozhodli spolu so svojimi kňazmi, a to rím.-kat. pátrom I. Erandezom a baptistickým presbyterom Nilom Schroutom prijať pravoslávnu vieru. Prestúpili do pravoslávnej cirkvi, lebo v pravoslávi, ako hovoria, vidia oveľa dokonalejšie kresťanstvo a vierouku, než je u ostatných náboženstiev. Prvú kázeň predniesol španielsky pravoslávny duchovný v španielčine a druhú o. Georgij Hladkyj po anglicky. Novozaložená farnosť patrí k ruskej pravoslávnej cirkvi, ktorú spravuje J. Bl. metropolita Irinej.

● **Aj vo Francúzsku** je o pravoslávie veľký záujem. Ako sa dozvedáme zo správ z Francúzska na Veľkú noc t. r. veľkonočnú utreňu v Paríži z chrámu sv. Alexandra Nevského vysielali rozhlasom od 23. –24. hod. v noci. Túto utreňu slúžil arcibiskup Georgij s viacerými duchovnými. Podľa správ bol chrám preplnený.

● **V Juhoslávii** je najsilnejšou cirkvou srbská pravoslávna cirkev. Táto cirkev má okolo 8 miliónov veriacich. Táto cirkev má 22 biskupstiev a 4154 chrámov a 90 kláštorov. Budúci kňazi študujú v Belehrade na Teologickej fakulte, ktorá má 100 poslucháčov. Sú tu aj 4 semináre, kde sa učí ďalších 150 seminaristov. Táto cirkev vydáva vlastné časopisy a knihy. Okrem srbskej pravoslávnej cirkvi jestvuje v Juhoslávii aj samostatná macedónska pravoslávna cirkev.

Rev. prot. Jozef Petranin, správca ruskej pravoslávnej farnosti Pittsfield, Massachusetts.

● **Bulharská** cirkev si v júni t. r. spomenula 1100. výročie autokefality. Oslavy vyvrcholili bohoslužbou v katedrále sv. Alexandra

Nevského, ktorú viedol patriarcha Cyril. — Bulharsko navštívil tajomník Konferencie európskych cirkví dr. G. Williams. — Predstavitelia bulharskej pravoslávnej cirkvi prijali tiež delegáciu Svetovej rady cirkví, jej sekretariátu pre vieru a rád.

● **Rumunská** pravoslávna cirkev organizovala kurzy kňazstva a mníšstva v záujme sprievodcovskej služby v cirkevných historických pamätníkoch a múzeách. — Delegácia gréckych pravoslávnych mníšok navštívila monastiere a vyslovila sa nadšene o hĺbke duchovného života a o organizácii monastierskych dielní.

● **Grécka** pravoslávna cirkev hostila početnú skupinu 110 študentov katolíckeho a protestantského zamerania. Zájazd usporiadal metropolita Meletios z Francúzska.

CIRKVI PRICHÁDZAJÚ NA POMOC OBETIAM POVODNÍ V RUMUNSKU

Nedávno povodne spôsobili v Rumunsku veľké škody. Cirkvi po celom svete okamžite poskytli pomoc obetiam živelnej pohromy, pomoc, o ktorú požiadal patriarcha pravoslávnej cirkvi v Rumunsku. Ekumenická rada cirkví a Svetový reformovaný zväz vydali spoločnú výzvu svojim členom na zbierku 100 000 dolárov. Pomoc poslaná cirkvami vo forme hmotnej alebo v hotovosti už dosiahla výšku 283 293 dolárov.

Okrem toho rumunská pravoslávna cirkev vyvinula veľkú aktivitu na pomoc obetiam povodní. V telegrame predsedovi Štátnej rady Ceaucescovi rumunský patriarcha Justin prehlásil, že „episkopát, duchovenstvo a veriaci rumunskej pravoslávnej cirkvi, vedení duchom bratstva, poskytujú svoj vlastný majetok na pomoc tým, ktorí utrpeli pohromu bez precedentu v histórii zeme". „Metropolita a arcibiskup bukurešťský", hovorí sa vo vyhlásení v telegrame, „spolu s našim biskupským výborom ako aj s farskými a monastierskymi výbormi poskytujeme 2.5 milióna lei". Patriarcha a ostatní členovia Posvätnej Synody poskytujú svoj mesačný plat pre poškodených.

Podľa informácií aj aténske arcibiskupstvo poslalo rumunskému patriarchátu 35 000 prikrývok a oblekov v hodnote 180 000 dolárov. V oblasti Atén bola vydaná výzva pravoslávnym veriacim na finančnú podporu arcibiskupstva v prospech obetí pohromy v Rumunsku. Táto výzva sa stretla s veľkým ohlasom a pomoc bola poskytnutá vďaka šľachetnosti veriacich.

(Z francúzštiny podľa Episkepsis P. T.)

Pozn. Episkepsis je informačný buletin ekumenického carihradského patriarchátu.

PETRA PREŠOV oznamuje, že už prijíma objednávky na PRAVOSLÁVNY CIRKEVNÝ KALENDÁR 1971. Objednávky možno uskutočniť osobne v obchode, alebo písomne na adresu PETRA — PREŠOV, SSR č. 1.

Hlas zvonov

Prvotná cirkev nemala zvonov a na bohoslužby sa zvolávalo iba poslom. Keď sa dostalo cirkvi slobody za cisára Konštantína, začali sa používať trúbky, alebo kovové dosky, na ktoré sa udieralo. Tieto spôsoby volania na bohoslužby sa udržali aj v novom veku vo východnej cirkvi a to tam, kde Turci zakázali zvonenie. Dnešné rapačky (kelepy), ktoré sa používajú vo Veľkom týždni na zvolávanie k bohoslužbám majú vzťah k týmto predchodcom starodávnych zvonov a ešte aj ten význam, že chcú nám zdôrazniť smútok vo Veľký piatok. Dejiny nám o vývine zvonov a o primitívnych zvonoch hovoria veľmi veľa...

Dnes zvony sú umiestnené vo veži chrámu, poprípade v zvláštnej zvonici pri chráme, odkiaľ volajú do domu Božieho.

Hlas zvonov okrem iného oznamuje „deň sviatočný". Volá na modlitbu a prikazuje modliť sa. A kto iný, ak nie sám Boh prikázal „deň sviatočný sviatkovať" viď štvrté prikázanie Božie: „Pomni deň pokoja, ježe svjatiti jeho: šesť dnej dilaj, i sotvoriši v nich vsja dila tvoja. V deň, že sedmij — pokoj Hospodu Bohu tvojemu," i neustále modliť sa, ako to doporučuje i apoštol Pavel (1, Sol. 5, 17), ktorý naučil nás modliť sa: „Vy sa tedy modlite takto: Otče náš, ktorý si v nebesiach, nech sa posvätí meno tvoje..." (Mat. 6. 9).

Preto môžeme povedať, že hlas zvonov volajúci deň sviatočný, „sviatkovať" a volajúci na modlitbu i prikazujúci nám modliť sa, je hlasom Božím.

Hlasy zvonov sú radostné i smutné. Radostné vtedy, keď volajú na modlitbu a my sme zdraví i svieži a môžeme vyplniť toto volanie. Keď volá do chrámu k radostným udalostiam nášho života, ako je sobáš a pod. Keď po Veľkopiatkových udalostiach na Vzkriesenie Ježiša Christa, pri spievaní „Christos voskrese iz mertvych..." hlas hlaholiacich zvonov nás sprevádza a my o to viac pociťujeme radosť i radostnejšie spievame.

Sovietskeho významného novinára, autora známej knihy „Kroky po rose" pozval k sebe vedec, s ktorým sa zoznámil na kozmodrome. Pustil magnetofón a usmial sa: počuješ?... Na páse bol zachytený rev štartujúcej rakety, ktorá vyniesla k výšinám Beľajeva a Leonova. Potom bolo ticho, a na tom istom páse — hlahol rostovských zvonov. Sýte, na srdce udierajúce zvuky. „Veľa ľudí nevie nič o týchto zvonoch. Akiste veľa ľudí nevie, že vyzváňajúci Rostov neleží pri Done, ale na Jaroslavskej hradskej. Je to mesto, ktoré prichádzajú obdivovať turisti z celého sveta. A kto vie o tom, že najväčšie zo starých rostovských zvonov sú nazvané ako ľudia priezviskami: Lysoj, Lebeď, Polilejnyj. Kto vie o tom, že vo filme „Vojna a mier" zvonia zvony z Rostova—Velikého, že aj v Mesačnej sonáte Beethovena hrajú rostovské zvony. Na gramofónovú platňu ich nahrali, a ľudia rozchytali tú platňu za dva dni. „Len zachytiť na pás sa mi podarilo z nej... Tak vravel vedec. Previnul pás a ešte raz pustil. Hrmot rakety a hlaholiace zvony — sviatočné i burujúce."

Smutný hlas zvonov býva vtedy, keď od nás niekoho vyprevádzajú. „Smrť každého človeka zmenší mňa. Lebo ja som súčasťou človečenstva. Nikdy sa nepýtaj, komu zvonia do hrobu... Zvonia aj tebe!" napísal Hemingway.

Hlas zvonov nás spája ku všetkým vážnym udalostiam nášho života, radostným i smutným.

Po skončení I. svet. vojny dali uliať Taliani z bronzových súčiastok vyslužilých diel 17-ich bojujú-

cich národov zvon, ktorý postavili pri Reverete. Zvonia ním každý večer na pamiatku padlých v I. svet. vojne, Zvon dostal meno: „Smutiaca Mária". Zaiste hlas takéhoto zvona nesie sa smutne a každého dojme až k plaču...

Preto k obyčaji našej len toľko, že keď sa začne zvoniť alebo vyzváňať a my sa prežehnáme sv. krížom, buďme ešte viac dôslednejší v tejto našej krásnej obyčaji. Veď aj posvätenie zvona sa krížom začína a kríž je naša viera i nádej... a aj sama modlitba, predpísaná na posvätenie zvona nám v prospech tejto krásnej obyčaje hovorí: „I kiilibo rabi tvoji na sej kampannyj zvuk Presvjatoje Imja tvoje prizyvajušče, znamenijem čestnaho Kresta tvojeho ohradajatsja, povsjudu sich obiteliščem, i vo nich obitajuščim ot vsjakija prelesti, obavanija i tletvorenija skoruju izbavu daruj..."

Š. Horkaj, duchovný

Rôzne

● V lete sa konal v Rezne *3. medzinárodný slavistický kongres za početnej účasti vedcov z celého sveta. Zaoberal sa otázkou Metodovho panónskeho arcibiskupstva a jeho nespravodlivého odsúdenia bavorskými biskupmi pred 1100 rokmi. Rezenský biskup dr. Graber konštatoval, že keby nebolo Metodovho odsúdenia, cirkev by smerovala smerom, ktorý by jej bol na osoh. Povedal: „Všetky udalosti okolo prípadu sv. Metoda sú len článkom smutnej histórie nemecko-slovanských vzťahov, poznamenanej krvou a slzami, pri ktorej bol kríž často kepienkom k expanzii. Teraz si jasne uvedomujeme, že by situácia v Európe vyzerala vtedy ináč, keby sa bratom Cyrilovi a Metodovi ich dielo bolo podarilo. My na západe sme sa síce zmocnili technických vymoženosti všetkých možných druhov, ale opustili sme duchovné hodnoty, ktoré i tomto priestore šírili slovanskí vierozvestovia" (L. d. 18. 7. 1970).*

● Všepravoslávny snem *sa pripravuje na základe uznesenia konferencie všetkých pravoslávnych cirkví z r. 1969. Prípravná komisia sa stretne v marci 1971. Každá cirkev vyšle jedného delegáta a jedného experta. Témy budú tieto: 1. Pramene božského zjavenia, 2. Väčšia účasť veriacich v živote liturgickom a cirkevnom, 3. Uspôsobenie pôstnych pravidiel v podmienkach súčasného obdobia, 4. Manželské prekážky, 5. Kalendárna otázka a 6. Ikonomi v pravoslávnej cirkvi.*

● V októbri 1970 sa stretnú v Ženeve dve medzipravoslávne komisie *pre dialóg s anglikánmi a starokatolíkmi a v januári pre dialóg s dochalcedonskými cirkvami.*

Maďarská ekumenická rada usporiadala koncom septembra t. r. stretnutie za medzinárodnej účasti pri príležitosti 1000. výročia založenia štátu a 25. výročia oslobodenia krajiny spod jarma fašizmu. Zjazdu zaslal svoj pozdrav náš vladyka metropolita Dorotej, ktorý poveril priateľa našej cirkvi prot. dr. F. Berkiho, aby tento pozdrav v jeho mene predniesol.

● Svetová rada cirkví *oznámila vladykovi metropolitovi, že podľa zvyklostí u nej zavedených zaradila pravoslávnu cirkev v ČSSR do modlitieb ekumeny na deň 14. októbra t. r. Bolo jej zaslané poďakovanie.*

Dňa 3. augusta 1970 tragicky zahynul v železnorudnej bani pri plnení svojich povinností brat JÁN ČARNÝ, kostolník pravoslávneho chrámu v SLOVINKÁCH, vo veku 43 rokov. Nebohý pochádzal z baníckej rodiny. Popri svojej ťažkej práci si vždy našiel čas na ozdobenie chrámu Božieho. Bol to človek usilovný, statočný, zbožný pravoslávny veriaci. Pravoslávna cirkev jeho odchodom utrpela veľkú stratu. Miestni občania, ako aj jeho spolupracovníci z bane svojou veľkou účasťou na pohrebe poslednýkrát ocenili jeho statočnú prácu baníka — kostolníka. Pohrebné obrady vykonali: d. o. prot. Michal Olexa, d. o. Vasiľ Šuliman a miestny duchovný, d. o. Fedor Sisák. Kázal d. o. prot. Olexa, po ňom sa s nebohým rozlúčil miestny duchovný. Za zvukov baníckej hudby a plaču mnohých prítomných jeho telesné pozostatky uložili na večný odpočinok na miestnom cintoríne.

Vičnaja pamjať!

(F. S.)

V hlbokom zármutku a bolesti vyprevadili veriaci obce Nižný Mirošov dňa 18. VII. 1970 na večný odpočinok svojho kurátora JOZEFA HARVIŠA, ktorý náhle zomrel **vo veku 82 rokov.** Menovaný sa narodil 20. I. 1888 v Nižnom Mirošove, **bol vzorným kurátorom, kresťanom a občanom.** Za jeho pôsobenia sa postavil chrám a vnútorné vybavenie bolo dané do poriadku. Naša farnosť stráca v nebohom br. Jozefovi dobrého kurátora a občana. Na jeho pohrebe sa zúčastnilo veľa veriacich z okolia, ktorí so slzami v očiach br. Harviša odprevadili na večný odpočinok. Pohrebné obrady vykonali: **d. o. prot. Ján Lipták zo Svidníka a miestny duchovný d. o. prot. Juraj Richvalský.**

Lúčime sa s Tebou, drahý náš kurátor Jozef, slovami starozákonného mudrca Siracha: „Bol si milý Bohu, milý ľuďom, a preto pamiatka Tvoja bude požehnaná".

Nech je Tebe ľahká zem!

Vičnaja pamjať!